

Erkki Koskenniemi
TT, dosentti
Koskenniemi.fi/EK
1.10.2017

Olympialaisia, kilvoitusta ja vähän kulttuuriakin

Isojen kisojen aikana urheilu on kaikkien huulilla. Mutta mitä Raamattu puhuu aiheesta ja millaisessa maailmassa ensimmäiset kristityt tältä osin elivät?

Kulttuurin ja urheilun yhteiskunta

Jo arkkitehtuuri paljastaa rikkaan kulttuurielämän merkityksen antiikin maailmassa ja tekstit täydentävät kuvaa. Akropoliin rinteellä oli Dionysoksen teatteri, jossa suuret tragedian kirjoittajat Aiskhylos, Sofokles ja Euripides kilpailivat vuosittaisella festivaaleilla. Kilpailuosuuteen kuului kolmen tragedian sarja ja kevyempi satyyrinäytelmä, ja kisaan osallistui useita yrittäjiä: Teatteriin mahtui lähes 20 000 henkeä eikä se totisesti ollut tyhjillään. Teattereita ja muita kulttuurirakennuksia oli jokaisessa kaupungissa.

Urheilun merkitys oli apostolien aikana jos mahdollista suurempi kuin meidän aikanamme. Perinteiset Olympian kisat järjestettiin Zeun temppelin yhteydessä neljän vuoden välein eikä urheilukisoja voinut täysin erottaa jumalien kultista. Vastaavia kisoja järjestettiin Roomassa ja Korintissa sekä jokaisen kaupungin gymnasioneissa. Huippu-urheilijat nauttivat suurta kunnioitusta ja olivat myös hyvin toimeentulevia ammattilaisia. Kilpa-ajoja varten rakennettiin ratoja, joiden katsomoihin mahtui satoja tuhansia katsojia ja ajajat olivat oman aikansa kuuluisuuksia. Gladiaattoritaisteluihin osallistuivat alalle valmenneet orjat eivätkä vapaat kansalaiset, mutta ne olivat erittäin suosittuja – kuten myös julkiset, kidutuksin toteutetut teloitukset.

Miten asiaan suhtautuivat juutalaiset?

Raamatun lisäksi on hyvä katsoa, miten kulttuuriin ja urheiluun suhtautuvat kristittyjen edeltävät, eri puolilla Välimeren maailmaa eläneet juutalaiset. Asenne vaihtelee mielenkiintoisesti. Gladiaattorinäytöksiin suhtauduttiin tosin yksiselitteisen kielteisesti. Jerusalemissa elänyt Josefos suhtautui jäätävän kylmästi myös Herodeksen Jerusalemiin rakentamiin kulttuurirakennuksiin, teatteriin ja kilpa-ajorataan ja piti niitä juutalaiselle perinteelle aivan vieraina. Vallan yksin ei Herodeksen ja hänen seuraajiensa ei kuitenkaan näissä rakennuksissa tarvinnut olla: Osa asukkaista oli näistä tapahtumista hyvin innostunut samoin kuin Herodesten Palestiinassakin järjestämistä urheilukisoista. Egyptin Aleksandriassa elänyt Filon oli todellinen kulttuurin tuntija, kävi usein teatterissa ja tunsii niin kreikkalaiset tragediat kuin filosofit kuin omat sormensa. Mutta millaisen kuvan antaa Raamattu?

Täydellinen pesäero urheiluun?

Urheilu esiintyy vain Uudessa testamentissa ja siellä lähes pelkästään Paavalin kirjeissä. Paavali ei kertaakaan kehota urheilemaan tai seuraamaan sitä, mutta ei myöskään kiellä kumpaakaan. Sen sijaan hän käyttää useinkin urheilua kuvana, jolla hän havainnollistaa kristillistä elämää. Raamatun lukija voi tehdä jo tästä johtopäätöksiä hänen suhtautumisestaan koko kulttuuriin. Samalla on syytä keskittyä erityisesti siihen, mitä Paavali on opettamassa ja mihin hän käyttää urheilusta ottamiaan kuvia.

Nykyajan saarnaajat voivat ottaa seurakunnalle puhuessaan havainnollistavia esimerkkejä monista aihepiireistä. Tuskin kukaan kuitenkaan ottaisi avoimesti esimerkkiä pornoelokuvista tai kertoisi mitä oppi käydessänsä salaa edellisenä yönä sorkkaraudan kanssa kioskillä. Väärältä elämänelueelta otetaan vain kielteisiä esimerkkejä, jos niitä yleensäkin suostutaan mainitsemaan. Paavalille urheilu ei ollut tällainen aihepiiri, vaan hän kykenee käyttämään sitä myönteisessä valossa. Jo se kertoo jo paljon.

Samoin kuin varhaisessa juutalaisessa uskossa samoin myös kristinuskossa suhtautuminen maalliseen kulttuuriin on vaihdellut täyskiellosta täydelliseen mukautumiseen. Paavalin suhtautuminen opettaa tässä kohdassa kuten muutenkin avautumaan Jumalan luomistyölle ja kiittämään siitä. Kristityn ihmisen elämä ei ole pelkkää Raamatun lukemista ja kirkossa käymistä. Siihen kuuluvat erilaiset Jumalan lahjat, kuten nauttiminen luonnosta, musiikista, kirjallisuudesta, perheestä ja ystävistä – ja urheilusta, jos niikseen on. Täydellistä maailmankieltäjää ja ärmättiä Paavalista ei saa millään.

Kaikilla elämänelueilla on kuitenkin kysyttävä, miten Jumalan lahjoja käytetään. Muusikko samoin kuin urheilijakin voi tehdä omasta harrastuksestaan tai ammatistaan oman epäjumalansa.

Hän voi rakentaa oman minäkuvansa oman osaamisensa varaan ja olla sen vuoksi joko ylpeä tai lohduttoman toivoton. Huippu-urheilija voi käyttäytyä hyvin tyylikkäästi tai käsittämättömän moukkamaisesti. Paavalin opetusten valossa ymmärrämme, että kuten monet muutkin asiat urheilukaan ole sinänsä hyvä eikä paha – kyse on siitä, miten urheillaan tai urheilua seurataan. Ja tuossa riittää pohtimista niin aktiivi- kuin penkkiurheilijallekin.

Paavali eli Korintissa puolitoista vuotta ja koki varsin todennäköisesti seudulla joka toinen vuosi järjestettyjen Isthmoksen kisojen aiheuttaman valtavan huuman. Ehkä juuri siksi hän havainnollistaa aihepiiriä nimenomaan Ensimmäisessä korinttilaiskirjeessä. Voimme siis hahmottaa Paavalin suhtautumisen urheiluun. Tärkeintä on kuitenkin katsoa, miten hän havainnollistaa kristillistä elämää urheilusta otettujen kuvien avulla.

Kristityn taistelu

Merkittävin Paavalin kirjeiden urheilua käsittelevä jakso on 1. Kor. 9:24-27

24 Tiedättehän, että vaikka juoksukilpailussa kaikki juoksevat, vain yksi saa palkinnon. Juoskaa siis niin, että voitatte sen! 25 Jokainen kilpailija noudattaa lujaa itseuria, juoksijat saavuttaakseen katoavan seppeleen, me saadaksemme katoamattoman. 26 Minä en siis juokse päämäärättömästi enkä nyrkkeillessäni huido ilmaan. 27 Kohdistan iskut omaan ruumiiseeni ja pakotan sen tottelemaan, jottei itseäni lopulta hylittäisi, minua, joka olen kutsunut muita kilpailuun.

Paavalin suppeasta tekstistä on koitettu lukea paljon ja usein liian paljon. Hän ei kuitenkaan varmaan viittaa omiin kokemuksiinsa koulupoikana eikä myöskään osoita tässä tekstissä harvinaisen hyvää urheilun tuntemusta. Hän ei varmaankaan yhdistele eri lajeja osoittaakseen, kuinka vaikeaa on kristillinen elämä. Kuva ei ole edes kaikin osin tarkka – Paavali ei varmaankaan ole sanomassa korinttilaisille, että vain yksi heistä pääsee taivaaseen. Perusajatus on yksinkertainen: Jos kerran urheilija panostaa kaikkensa maallisen menestyksensä vuoksi, kuinka paljon enemmän kristityn kannattaa panostaa kaikkensa voittaakseen iankaikkisen elämän.

Paavali ei ollut ensimmäinen eikä viimeinen opettaja, joka käytti urheilusta otettua kuvaa havainnollistaakseen oikean elämän vaatimaa kurinlaisuutta. Tänä päivänä jokainen nuori urheilija ymmärtää asian vaikeuksista. NHL tavoitteenaan harjoitteleva ei jää nukkumaan, vaikka treenit eivät sinä päivänä maistuisikaan. Olympiamitalia janoava kestävyysjuoksija ei notku öisin syömässä roskaruokaa ja kaljoittelemassa. Aivan samoin on kristityn elämässä: Jos pyritään taivaaseen, tavoite on kristallinkirkas ja se on pidettävä mielessä.

Uusi testamentti käyttää muuallakin urheilusta otettuja kuvia, usein hyvin lyhyesti. Useat niistä ovat Paavalin kirjeissä:

Menin sinne kokemani ilmestyksen johdosta. Tein siellä selkoa evankeliumista, jota julistan kansojen keskuudessa; puhuin yksityisesti seurakunnan arvohenkilöille. Tahdoin varmistautua siitä, ettei kaikki vaivannäköni menisi hukkaan (KR 1938 sanatarkasti: ” etten ehkä juoksisi tai olisi juossut turhaan.” (Gal. 2:2)

... ja minä voin Kristuksen tulemisen päivänä ylpeillä siitä, että en ole turhan vuoksi ponnistellut ja nähnyt vaivaa (KR 1938 sanatarkasti: ” etten ole turhaan juossut enkä turhaan vaivaa nähnyt.”) (Fil. 2:16)

Hopea hävitään

Nykyajan olympialaisissa jaetaan mitalit kolmelle ja me suomalaiset olemme oppineet paremman puutteessa arvostamaan vielä pistesijoja ja finaaliipaikkojakin. Antiikin urheilussa oli toisin: Vain voitolla oli merkitystä. Voittaja sai seppeleen, kaikki muut sai unohtaa. Voittopalkinnoksi annettava seppele esiintyy usein myös Uudessa testamentissa:

Ei myöskään urheilija saa voitonseppelettä, ellei hän kilpaile sääntöjen mukaisesti (2. Tim. 2:5)

Minut itseni uhrataan jo pian, lähtöni hetki on tullut. Olen kilpaillut hyvän kilpailun, olen juossut perille ja säilyttänyt uskoni. Minua odottaa nyt vanhurskauden seppele, jonka Herra, oikeudenmukainen tuomari, on antava minulle tulemisensa päivänä, eikä vain minulle vaan kaikille, jotka hartaasti odottavat hänen ilmestymistään. (2. Tim. 2:6-8)

Autuas se, joka koettelemuksessa kestää. Sen kestettyään hän on saava voitonseppeleeksi elämän. Jumala on sen luvannut niille, jotka häntä rakastavat (Jaak. 1:12)

Silloin te ylimmän paimenen ilmestyessä saatte kirkkauden seppeleen, joka ei kuihdu (1. Piet. 5:4)

Ole uskollinen kuolemaan asti, niin minä annan sinulle voitonseppeleeksi elämän (Ilm. 2:10)

Yksityiskohtaisimmin asiaa käsitellään Filippiläiskirjeen kolmannessa luvussa:

En tarkoita, että olisin jo saavuttanut päämääräni tai jo tullut täydelliseksi. Mutta pyrin kaikin voimin saavuttamaan sen, kun kerran Kristus Jeesus on ottanut minut omakseen. Veljet, en katso vielä päässeeni siihen asti. Vain tämän voin sanoa: jättäen mielestäni sen, mikä on takanapäin, ponnistelen sitä kohti, mikä on edessä. Juoksen kohti maalia saavuttaakseni voittajan palkinnon, pääsyn taivaaseen. Sinne Jumala kutsuu Kristuksen Jeesuksen omat. (Fil. 3:12-14)

Nyt ei puhuta vain kurinalaisesta harjoittelusta, vaan ollaan itse kisassa. Siinä on vain yksi päämäärä, voitto. Meille se merkitsee pääsyä Kristukseen turvaten taivaaseen, iankaikkiseen elämään. Kristitylle ei riitä osallistuminen kilpailuun, ei myöskään se, että pääsee lähelle taivaan portteja. Vain pääsy kirkkauteen merkitsee jotakin. Ja juuri siksi Raamattu kehottaa tarvittaessa laittamaan sivuun kaiken muun. Sadan vuoden kuluttua vain yksi asia on tärkeä – missä vietät iankaikkisuutesi?

